

СРЕДСТВА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА У УПОЗНАВАЊУ ДЕЦЕ СА ОКОЛИНОМ

Др Данијела Радловић Чубрило, професор

Средства васпитно-образовног рада у упознавању деце са околином

- Служе да деци околну стварност учине што приступачнијом
- Морају бити дидактички вредна и обликована
- Од њиховог правилног избора и оптимално ефикасне методичке примене зависи квалитет, функционалност и трансфер знања усвојених у области упознавања околине
- Средства васпитно образовног рада за упознавање деце са околином обухватају: предмете, материјале, моделе, справе, приборе, слике, штампани материјал, аудитивна и аудиовизуелна средства.
- Могу се поделити у односу на различите критеријуме.

Средства васпитно-образовног рада у упознавању деце са околином

У односу на начине перципирања деле се на:

- Визуелна средства
- ❖ функција ових средстава је да у оквиру усмерене активности омогуће деци стицање представа и појмова о свету посредством визуелне перцепције.
- ❖ У визуелна средства спадају: природни примери и узорци, макете, модели, слике, цртежи, фотографије, тематске илустрације, конструкциони материјали и др.
- ❖ Ова средства помажу деци да сазнају о свету и природи која није у непосредном дечијем окружењу.

Средства васпитно-образовног рада у упознавању деце са околином

- Аудитивна средства
- ❖ треба да омогуће деци да што адекватније, прецизније чују звуке из средине која их окружује.
- ❖ Ова средства обухватају говор, читање, музику, различите звучне снимке и др.
- ❖ Њихова посебна вредност је у томе што одговарајућом комбинацијом гласова, звукова и музике деци привлаче пажњу и подстичу машту (тако деца оно што чују себи представљају у облику слика које самостално стварају).
- ❖ Аудиозапис омогућава репродуковање тонова из природног и друштвеног окружења детета помоћу ЦД плејера/рачунара. Често се користи уз истовремено показивање неког визуелног средства.

Средства васпитно-образовног рада у упознавању деце са околином

- Аудиовизуелна
- ❖ Ова средства подразумевају синхронизацију слике и тона
- ❖ У ова средства спада све што је везано за мултимедијалне презентације одређених садржаја: снимци садржаја из природне и друштвене средине на видео касетама, ЦД-у, ДВД-у, ТВ емисије, снимци излета, посета, дечијих игара, драматизација, презентације и др.
- ❖ Употребом ових средстава заједнички делују говор, разни шумови и тонови, као и слике.

Средства васпитно-образовног рада у упознавању деце са околином

Према пореклу настанка средства васпитно-образовног рада деле се на:

- Индустијске производе
- Средства произведена у вртићу
- Средства прикупљена из ближе и даље околине

У односу на карактер рада средства васпитно-образовног рада деле се на:

- Демонстрациона (слике, модели, филмови, ДВД и ЦД записи...)
- Експериментална (уређаји, справе, апарати, инструменти...)

Средства васпитно-образовног рада у упознавању деце са околином

С обзиром на начин приказивања средства васпитно-образовног рада деле се на:

- Статична
- Динамична

На основу димензија средства васпитно-образовног рада деле се на:

- Дводимензионална
- Тродимензионална

Дводимензионална васпитно-образовна средства

- Дидактичке слике, илустрације, фотографије, апликације, графичка средства
- ❖ Сlike – „мирно“ визуелно средство, црно-беле или у боји; садржаји обично представљени крупније него у природи.
- Дидактичка правила за бирање и показивање слика:
- ✓ слика треба да буде примерена потребама и узрасту деце;
- ✓ водити рачуна о занимљивости слике, њеној величини, квалитету, изражености боја, јасноћи;
- ✓ треба је показати тако да је сва деца добро виде;
- ✓ довољно дуго је изложити да би је деца могла пажљиво посматрати и на њој уочити битно;
- ✓ полазећи од целовитог приказа на слици, иде се према детаљима, да би се поново завршило са целовитим приказом.

Дводимензионална васпитно-образовна средства

- ❖ Илустрације – су низови од 3 до 5 слика које својом сличношћу и тематиком илуструју неку причу, басну или неки процес
- ❖ Фотографије – омогућавају много веродостојније приказивање оригинала (тематски албуми, излети, екскурзије...)
- ❖ Апликације – израђују се као сличице, а могу се користити и фотографије. Приказују се деци помоћу апликатора – фланелског, магнетског или од стиропора.
- ❖ Графичка средства – материјали који преносе чињенице и идеје помоћу комбинација цртежа, слика и речи. Омогућавају скраћен, прегледан приказ (схеме, дијаграми, графикони, скице, таблице...)

Дводимензионална васпитно-образовна средства

- Мирна пројекција – омогућава заједничко посматрање појединачног илустративног материјала онолико дуго колико то јединице активности захтевају (епипројекције, пројекције дијапозитива, графопројекције, презентације...)
- Динамичка пројекција – омогућава деци заједничко посматрање слика у кретању. За успешно приказивање динамичке пројекције користи се *елемент-филм* (обично садржи само један део садржаја, траје неколико минута, а васпитач га коментарише у складу са узрастом деце).

Дводимензионална васпитно-образовна средства

- Текстуална средства – обухватају штампане материјале: сликовнице, радни листови, књижевна дела, атласи, енциклопедије и др.
- ❖ Сливовнице – могу бити само са сликама; са сликама које прати текст и сликовнице на прелазу у књигу. Морају да испуњавају садржајне, естетске и хигијенске захтеве и да се у раду са млађом децом могу користити као играчке. Имају значајну вредност у упознавању детета са биљним и животињским светом, појавама у природи и радом људи.
- ❖ Радни листови – посебна група дидактичких средстава – извори знања („Свет око мене“, „Природа и друштво за предшколце“...)
- ❖ Књижевна дела: народне бајке, басне, приче...

Тродимензионална васпитно-образовна средства

- Узорци из окружења: стене, узорци земљишта, биљке у хербаријуму или њихови делови, суви и мокри препарати животиња (рибе, жабе, мали сисари, птице...)
- Макете и модели – су верне копије објеката из стварности и уједно вредни извори знања у раду. Могу бити мањи или већи од природних, израђени су у величини погодној за посматрање и често приказују унутрашњост која се обично не може видети.
- ❖ Макете: грађевинских објеката, саобраћајних објеката, раскрсница, урбаних насеља, фарме...
- ❖ Модели: неких уређаја, људског тела, плодова... Могу бити тако изграђени да се могу раставити на делове, па се уз основни облик упознаје и њихова унутрашња структура. Деца њима треба непосредно да рукују када год је то могуће.

Средства васпитно-образовног рада у упознавању деце са околином

У васпитно-образовном раду се поред васпитно-образовних средстава користе:

- Техничка средства (пројектор, видео, ЦД плејер, ДВД...)
- Помагала (инструменти, апарати, демонстрацијска помагала...)
- Дидактички материјал (папир, глина, пластелин, вода...)

Улога васпитача

- Васпитач треба да је способан и спреман за израду функционалних предмета за слободне и дидактичке игре од сакупљеног материјала.
- За стварање, обезбеђивање и коришћење различитих средстава рада одлучујућу улогу има маштовитост, радозналост, креативност и оспособљеност васпитача.
- Израда маски од различитог материјала, сценских лутки од плодова биљака, лишћа, природног и вештачког материјала, различитих костима је значајна за приредбе и друге активности у вртићу.

Улога васпитача

- Васпитач би требало да средства рада којима располаже систематизује и разврстава у кутке, или да их сложи по тематским садржајима и чува на одређеним местима.
- Деца веома воле средства сакупљена заједно са васпитачем која су потом сложена у разне збирке, хербаријуме, инсектаријуме и сл.

ЛИТЕРАТУРА

- Радловић Чубрило, Д. (2019). Методичке активности из упознавања околине. Приручник за студенте основних студија високих струковних школа за образовање васпитача. Кикинда: ВШССОВ у Кикинди (стр.58-63).
- Булатовић, А. (2012). *Методика упознавања околине*. Практикум за студенте високих школа за образовање васпитача. Нови Сад: Знатижења, агенција за издавачку делатност. (стр. 53-57)
- Михајловић, Н. и Михајловић, Љ. (2011). *Методика упознавања околине*. Пирот: Графички студио ЦИЦЕРО. (стр. 40-42)
- Цвјетићанин, С. (2013). *Методика упознавања околине 1*. Сомбор: Педагошки факултет у Сомбору. (Стр. 95-101)